

RATRAMNUS

CORBEIENSIS MONACHUS.

NOTITIA HISTORICA IN RATRAMNUM.

(Fabric., Biblioth. med. et inf. Lat., tom. II.)

Bertramus in editionibus Sigeberti Gemblacensis, cap. 95, et apud Trithemium cap. 274, de S. E., et lib. II, cap. 48, de illustribus Benedictinis, aliosque: etiam in primis editionibus libri de Cœna Domini *Bertramus*: sed idem rectius *Ratramnus* appellandus, quo nomine venit apud Anonymum Cellotianum; Flodoardum, III, 15; Hincmarum, de Prædestinatione, cap. 5, tom. I, pag. 26, et contra Gottheschalcum, pag. 413, 438, 450; Lupum Ferrariensem, epist. 79; Anonymum Mellicensem, cap. 46; et in Sigeberti codicibus mss. Gemblacensi et Vallis Viridis, nec non in Codicibus librorum quos ipse composuit, aliis atque editionibus. Monachum Corbeiensem ordinis Benedictini fuisse, Hincmaro teste, convenit: Gallum natione, suspicio est, nec dubium est præpositum gessisse cœnobii Orbacensis in diocesi Galliæ Suessionensi. Jussus a Carolo Calvo, Galliæ ab anno 840 rege, et ab anno 875, 25 Decemb., ad 877, 6 Octobr., imperatore, de Sanguine et Corpore Christi quid sentiat significare, scripsit notissimum illum libellum de *Corpore et Sanguine Domini*, in quo diu ante Berengarium, Paschasii Radberti (a) sententiam et transsubstantiationis dogma perspicue refellit, argumentisque et sacra Scriptura et a sanæ rationis petitis iudicio testimonia adiungit doctorum Latini Ecclesiæ: (b) Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Isidori, Fulgentii, et quæ ex Sacramentario *Gregorii Magni* inter celebrationem S. Cœnæ dici consueverunt. *Ratramni* nomen initio et fine libri annotatum Mabillonius (c) fatetur se reperisse in ms. Lobienſi annorum 800. Exstat etiam in alio non minus perantiquo Salmansweilano, et antequam an. 1532 ederetur, *Ratramnum* in præfatione ad libros de Veritate Corporis et Sanguinis Christi contra *Æcolampadium*, Colon. 1527, laudavit inter scriptores catholicos de illo argumento Joannes Fischerus, episcopus Roffensis. Prodiit primum Colonia 1532, 8°, apud Joannem Prael, sub titulo: « *Bertrami presbyteri, ad Carolum Magnum imperatorem, &* » et cum

A præfatione Leonis Judæ, interpretis (d) *Germanice* eodem an. 1532, Tiguri. Deinde Latine iterum Geneva, 1541, 8°, et in Microbresbytico an. 1550, atque Orthodoxographis prioris edit. an. 1555; et cum Paschasio Radberto Colonia, 1551, 8°, et in Guilelmi Feuguerci Opusculis Lugduni Batavorum, 1579, 8°, et in Catalogo testium Veritatis edit. Sim. Goulartii, Geneva, 1608, fol., et cum notis Joannis Lampadii, Brema, 1614, 8°. Hinc, ut alias editiones Hendorichio pag. 543 notatas præteream, post Gallicas versiones an. 1550, 1558, 1560, 1619, 1653 etiam Latine et *Gallice*, Petro Allixio interprete, Parisiis an. 1672, 4°, et ex Jacobi Boilavii (e) versione Gallica, cum præfatione et notis, Parisiis, 1686, 12°, et Latine cum vindiciis adversus Joannem Harduinum (qui *Ratramnum* hæreticis (f) ascripserat) 1712, 12°. (g) Nec minus post versiones *Belgicas*, Roterod. 1610, Ultraject. 1620; atque *Anglicas* (h) et eum versione *Anglica* clarissimi Guilelmi Hopkinsii (i) canonici Worcesteriensis, Londini, 1686, 12°, 1688, 8°, cum eruditus de *Ratramno* et ejus doctrina, adversus Boilavium aliosque Romanæ Ecclesiæ doctores, dissertationibus. Atque ex hac *Anglica* editione, præmissis etiam illis dissertationibus *Gallice* versis, libellus *Ratramni* Latine et *Gallice*, Amstelodami, 1717, 8°. Quamquam vero *Joannes Scotus* quoque, ejusdem Caroli Calvi jussu in eadem sententiam librum de *Corpore et Sanguine Domini* scripsit, mire probatum Berengario: qui inter sanctos in quibusdam Martyrologiis IV. Idus Novembr. ascribitur: tamen verisimilius est, cum Berengarius illum contactus fuisset in concilio Vercellensi an. 1050, damnatum, comburere in concilio Romano an. 1059, intercidisse potius, quam contra fidem tot codicum, contra diversitatem genii scribendi, qui in *Scoti* scriptis deprehenditur, et contra alias rationes a viris doctis allatas, *Ratramno* huic, librum quem habemus, eripi, *Scotoque* (j) tribui debere. Scriptis prohibitis accensent Indices Romanus, Tridentinus, Hispanicus

(a) Vetus scriptor Anonymus de Eucharistia a Ludovico Cellotio S. J. editus cum notis an. 1655. Mabillonius, sæc. IV, Benedictin., parte II, præf. p. 45, num. 83, et pag. 80 Itineris Germanici. Colomes. pag. 668 seq. Operum, ubi et de aliis codicibus mss.

(b) Inde Joannes Lampadius *Bertramum* inscripsit consensum Ecclesiæ de verbis S. Cœnæ.

(c) Jacobus Basnage in Historia Ecclesiastica dogmatica, quam Gallice edidit, XVI, 7, tomo II, pag. 933; et cancellarius Tubingens. D. Christophorus Matthæus Pfaffius de S. Eucharistia adversus Ludovicum Rogerium, pag. 27 seq.

(d) Abraham Ruchat, tom. IV. *Hist. de la Réformation de la Suisse*, pag. 207.

(e) Du Pin, tom. XIX, Biblioth. Eccles., pag. 68; Acta Eruditorum, an. 1687, pag. 43. *Nouvell. Rép. Lettr.*, p. 125.

(f) In Dissertatione de Sacramento altaris, pag. 165, 193.

(g) *Journal des Savants*, an. 1712, p. 646.

(h) Plurium Anglicanarum versionum editiones exstare testis Caveus, qui erudite de hoc scriptore ad an. 840. Idem inter alia notat *Ælſricum* in homilia Paschali ex *Ratramno* multa ad verbum repetisse, quod ad oculum quoque Hopkinsius demonstravit.

(i) Anton. Wood Athenæ Oxon. Tom. III, pag. 1074.

(j) Ut a Petro de Marca Epist. ad Dacherium, ante tom. II Spicilegii, et novæ editionis tom. III, pag. 852, et ab Anselmo Parisio dissertatione adversus Allixium cap. 5, tom. IV *Perpétuité de la Foi*, parte II, pag. 198 seq. Joanne Harduino, etc. Omitto suspensiones parum credibiles eorum qui auctorem commiscuntur, vel antiquiorem multum, ut Prosperum, vel ducentis annis juniorem, et vel Berengarium ipsum, vel ex ejus sectatoribus aliquem.

Quirogæ : Belgicus autem interpretatione adjuvandum judicat. Vide Usserium de Ecclesiarum successione, pag. 48 seq., et Dallæum de usu Patrum, pag. 411 seq. Itaque Latinus Laffinus tom. I Bibliothecæ sacro-profane, p. 110, testatur se Bertramni librum libro Paschasii de eodem argumento subjunctum percurrisse, « immemorem in Indice notatum hæreseos nomine : Quare post agnitum errorem meum, proci libellum, et a summo pœnitentiario curavi me absolvendum reverendissimo cardinali Vormiensi. »

Scriptis præterea hic Ratramnus ad eundem Carolum Calvum *libros duos de Prædestinatione*, in quibus cum Gottschalco facit, ab Hincmaro aliisque oppugnatus. Edidit Gilbertus Manguinus inter scriptores noni sæculi qui de Prædestinatione et Gratia scripserunt, Parisiis, 1630, 4°; unde recusi tom. XV Bibliothecæ Patrum Lugdunens., pag. 442. Confer Usserii et Cellotii *Historiam Gottschalci*.

« Contra Græcorum Romanam Ecclesiam infamantium errores, » ad Nicolaum I, pontificem Romanum, libros quatuor, Photii epistolæ potissimum oppositos, quorum tribus primis integris tractat de processione Spiritus sancti, edidit Dacherius tomo secundo *Spicilegii* (tom. I, editionis novæ, pag. 65).

« De partu Virginis, seu de Nativitate Christi, » modo communi et naturali non clauso B. Virginis utero facta. Cui Paschasius Radbertus libellos duos de partu Virginis pro contraria sententia opposuit.

A Paschasium respiciunt verba Ratramni in præfatione : « Obsecro reverentiam tuam ut ad suggestionem parvitatis nostræ respondere non graveris. » De Controversia illa vide B. Ittigium de Bibliothecis Patrum, pag. 169, et quos laudat Mabillonium sæc. iv. Benedictin. parte II, præfat. cap. 3, et tom. II *Annalium Benedictin.* ad annum 844, pag. 652 seq., et Natalem Alexandrum sæc. ix et x, parte II, dissertat. 15.

Epistola ad Rimbertum presbyterum de Cynocephalis, quod non sint Adæ posteris deputandi. Edita ex codice bibliothecæ Paulinæ Lipsiensis, ab erudito viro Gabriele Dumont in dissertatione de Cynocephalis, inserta tomo sexto *Historiæ criticæ reipublicæ Litterario-Massonianæ*, editæ Gallice Amstelodami, 1714, 12°, pag. 188-196.

Liber de Anima, quod non omnium hominum una sit anima, ut Marianus Scotus ex loco quodam Augustini de quantitate animæ affirmaverat. Hic liber, quem habuit edereque voluit Mabillonius, exstat etiam ms. in variis Angliæ bibliothecis.

Ex Hincmari libro de una et non trina Deitate, tom. I *Operum*, pag. 413 et 438, constat Ratramnum cum Gottschalco defendisse, et Hilarii atque Augustini dictis confirmasse verba veteris hymni : « Te trina Deitas unaque poscimus, » pro quo Hincmarus maluit *Te summa Deitas*. Liber autem quo id a Ratramno factum, ad nos non pervenit.

RATRAMNI

CORBEIENSIS MONACHI

DE PRÆDESTINATIONE DEI

LIBRI DUO

AD REGEM CAROLUM CALVUM.

(Bibl. Max. Patr., tom. XV.)

VETERUM AUCTORUM DE HIS RATRAMNI LIBRIS TESTIMONIA.

Hincmarus Rhemensis archiepiscopus, de Prædestinatione, ad Carolum regem, cap. 5.

Ratramnus nihilominus, monasterii Corbeix monachus, libellos duos, quos nobis examinandos dedistis, et intentione elaboratos porrexit, ut ostendat quatenus sicut electi a Deo prædestinantur ad vitam, ita et reprobi a Deo prædestinantur ad mortem.

Sigibertus, Gemblacensis monachus, de Scriptoribus ecclesiasticis, cap. 95.

Bertramus scripsit librum de Corpore et Sanguine Domini; et ad Carolum, librum de Prædestinatione.

Joannes Trithemius, abbas Spanhemensis, de Scriptoribus ecclesiasticis.

Bertramus, presbyter et monachus, in divinis Scri-

C pturis valde peritus, et in libris sæcularium disciplinarum egregie doctus, ingenio subtilis et clarus eloquio, nec minus vita quam doctrina insignis, scripsit multa præclara opuscula, de quibus ad meam notitiam pauca pervenerunt. Ad Carolum regem, fratrem Lotharii imperatoris, scripsit commendabile opus.

De Prædestinatione L.

De Corpore et Sanguine Domini lib. I.

Claruit temporibus Lotharii imperatoris, anno 830.

Idem Trithemius in Chronico Hirsaugiensi.

Bertramus monachus, in omni litteratura doctissimus, scripsit ad Carolum regem de Prædestinatione. Item de Corpore et Sanguine Domini, cum aliis multis quæ ad notitiam nostræ lectionis non venerunt.